

6543

Q. Upm. S. C. P.

Nuplung-Stp

891.99

W-82

Manning
1912

2011

Գ. ԱՐԱԾԱՆԻ

(ՖԻԼՍՏԷԼՖԻԱ)

4

ՈՒՐՈՒԱԳԻԾԵՐ

ՊՈՍՏՈՆ
ՏՊԱՐԱՆ ԵՐԼԻՆՍԻ

1912

891.99

Ա-82

291.99
6-82

Համար 291.99
23. Դեկտ. 1923
Պոստի. Վ. Բ.

Գ. ԱՐԱՅԱՆ

(ՖԻԼԱՏԵԼՖԻԱ)

ՈՒՐՈՒԱԳԻԾԵՐ

առ.

ՊՈՍՏՈՆ
ՏՊԱՐԱՆ ԿԻՐԿԻՍ.

1912

ՄԻՋՊԵՏԻՆՈՎ

2003

7278/4.

91

434-84

Գ. ԱՐԱՇԱՆԻ

ԽՈՍՏՈՎԱՆԱՆՔ

Մագնիսական հրապոյրեն ես ձգուած
Սպաննեցի զաղախար մը գերագոյն
Իմ մեջս իբրեւ անայծմեական առեղծուած
Ու բունեցի ճաւքան հեշտին կոչեռուն,
Նխրին:

Հեռուներեն աղաղակներ շնեցի
Վրեժխնդիր, բայց ինձ սոսկում չըսուին,
Նկասեցի զսնունք ցոյցեր կանուցի
Ես կերքայի իբրեւ որսորդ պատիւին.

Անունին:

Ու այդ ճաւքուն մեջ սակաւին կը փայտ
Ըղձանքներու շագումեն փնայար,
Ուժե ինկած բայց սակաւին կը փայտ
Բոյր աւելը հոգիս տուի աւար

Հաւքաւին:

Այդ վճռական պարտութիւնս չեւ վերջին դեռ
Խորունկ ձայն մ'աղ կար ներսիդիս լուծ, մեծ,
Որ արքնցաւ ու շարժ կամփիս եղած տեւ
Շանք մը իբրեւ նայուածքին սակ զիս ցնցեց
Ճշմարտին:

Ու ակառին կը վարակիմ գոչել քեզ,
Եղիւր, եղիւր ո՛վ գաղափար գերագոյն
Ես կը դառնամ ամբարիշտի անբայեւ
Պիտի գոհեմ հաճոյք հանքաւ ու անուն
Բո՛ւ կոչիդ:

Վ Ա Ղ Ո Ւ Ա Ն

Երգերը ողբի կը վտխուռն աչսօր,
Ժպիտե արցունքի. հարուած մը կիցնայ
Մեր անգին գլխին, կըլլանք վիրաւոր.
Ցաւը կը անշի մեր կուրծքին վրայ:

Բուժուելու համար, Ապրելու համար
Մեր հայեացքները՝ բաց, լեզ կուղղուին,
Հայեացքներ քեզի վստահ՝ խանդախտ
Բանգի ցոլացիկ դու լոյսն ես կեանքին:

Անկոտ աչսօրումս դու ծիածանն ես,
Յոյսի ջահագնաց սարսառ սիրտերու.
Բաց շրջանդ ի՛նչպէս կ'ստեղծեցնես.
Ո՞ւր կը միանան ծայրերդ իրարու:

Աչսօր կը վազենք ետեւդ արթուն
Միշտ հետեւելով գիծիդ լուսագիւ,
Անորոշին մեջ ուր կը կախուիս դուն
Մեզմէ շատ քիչեր կը հանդիպին քեզ:

Աչսօր կը վազենք ուժով ետեւդ
Չը դիտեմք դէպի դաշտը քեւաբաց
Բաց եւ ոչ մեկըս պիտի գտնենք ծայրերդ.
Չի անարող վրայ սեւ մահն է կանգնած:

Ա Պ Ա Գ Ա Ն

Ճոճիմ անգոր մշուշին մեջ կը խարխալենք մեկի հիմա
Թողելով որ ժամանակը շուտ մը անցնի հեռանայ,
Ու կը նայինք քե հեճոյքներն արտերէն
Իրենց օրումս աշխատանքին ինչե՛ր մեզի պիտի բերեն:

Մեր ժպիտներն հաշած, հասած սակայն եւ դեռ կը յուսանք.
Երբ մեզ ինչ սանել կուգի արեւոյթեան սուր հոսանք
Ու կը նայինք քե սարերու խաւարումս կասարէն
Պարագոյ աղօս յոյսերն ինչե՛ր մեզի պիտի բերեն:

Չիւնոն ձմեռ մը կը տիրէ մեր արտերուն մեջ բոլոր
Դեռ չը գրկումս շողակներէն արեւակին շեռ ու ձոր.
Ու կը նայինք յուսալուստ քե գաղտնիքի ամբարէն
Պարագանքն սիրտիցուցից ինչե՛ր մեզի պիտի բերեն:

Կը վազվրդենք մոլեգնաբար ստուերներու ետեւէն,
Փնտրելու գոհե կայանք մը՝ առժամեայ սպարէն,
Ու կը նայինք քե կամքն ու ձիգն իրարու հետ սերտորէն
Միանալով սազնապին վերջ ինչե՛ր մեզի պիտի բերեն:

1906

ԱՅԴ ԵՐԿՈՒՔԻՆ

Պատգամ մ'ալ հոն կարծես քե բարձր կ'որոնար.
Այնչափ արտն ու անկեղեղ ունեւորներն շաղկեղն
Անգինն, անմեղն, մեծն ու պզտիկն, այրն ու կին,
Խղճին ձայնը խեղդած, մարած զենքի ձայնին
Սուրի անկիւն մեջ վախար:

Իրիկուն է անցաւ արեւը խաղաղ

Քանքոյները իրենց կիրփին տռին վերջ.
Սպանուածներն, աւերակներն կը ծածկուին մութին մեջ
Երկկուսն կեանքն հիսն դարձեր ե դագաղ:

Մեծ խաչափայտ մըն ե պղնձեղ ցցուեր վեր
Սեւ, ահաւոր մարմիններով ծանաւաբեռն.
Զոհուածներուն, դժբախտներուն, ահ, կողմն
Կը կաթկթի արիւնը դեռ, ցաւը հոն դեռ չի դադրեր:

Հուրի հով մը, ո՛չ, չը փչեց մեծ մեղփին.
Առանազդ մ'ալ չը դորդաց անպերկե.
Մեծ պատասխանն մեծ յոռութեան մեջ ե դեռ.
Զ'եկաւ խօսիչ դեռ մեկը այդ երկուփին:

ՀԱՆԳԻՍՏ

Հոտ կը պառկիք իրարու հետ քով քովի
Աշխատութեան գործինները վար դրած,
Ձեր ամենուն բազուկները կորովի
Անքոյթ ծալած մոխրացնող հողին տակ:

Գործի օրուան լոյսերը դեռ չողային...
Արեւը բա՛րձր, մայրամուտը՝ դեռ ուշ էր,
Կը պեղէիք պարարտ սիրտը արտերուն,
Ու ձեր միտքը լեցուն բերքեր կ'երազէր:

Գիշեր մ'հասեր, բայց քունի ժամ մ'անակնկալ
Իր մէջ փակեց Ձեր բաղձանքները վաղուան,
Դուք գնացիք հանդիպումին մէջ գոհանալ
Անծանօթին անյաղթելի կամքն է այն:

Հոտ պառկեցէք դուք անվրդով քով քովի
Ձեր եղբայրներն գործինները վեր առին.
Մեծ գործը Ձեր բազուկներուն կորովի
Մօտ ատենէն պիտի հասնի լրումին:

ԱՐՁԱՆՆԵՐԸ

(ՓԱՐՔԻՆ ՄԷՋ)

Ճարտար ձեռքի աշխատութիւնը կայ հոն
Կերտուածքին վերայ անմահ արուեստին,
Հոն աչքերու և միտքի լոյսն է կաթեր
Հոն թափուեր է լոյսն աստուածեան հանճարին:

Կը կանգնին վէս, ընտելեան լուռ ծոցին մէջ.
Մեծ էջեր կան բացուած իրենց վրայ, հին
Յաւերժացած ու միշտ խօսուն կեանքէն վերջ.
Պաշտամունքի տաճար մըն է անցեալին:

Վաշինկիթընը, Լինքըն, Շիլլէրն ու Կէօթէն
Եւ դեռ շատեր, ռահվիրաներ մեծութեան,
Հոն են անշարժ և ուշադիր կը դիտեն,
Կեանքի հոսանքն, Նոր Աշխարհն—նոր մարդկութեան:

Գերեզմանը կամ մահը չի խօսիր հոն,
Հապա փառքի յիշատակները հպարտ,
Նոր, յաջորդող սերունդներու արուած ձօն,
Ուր ԿՈՉՈՒՄՆԵՐ կան քանդակուած անաղարտ:

ԻՄ ՃԱՄԲԱՍ

Ալիքը կը քշուի ովկեանին ափն ի վեր
Ժայռերու մթամած խորտուբորդ կողերուն,
Արեւին կը մարին բոց շողերը հեռուն,
Արեւմուտքն է կարմիր ամպերով զարդարուեր:

Թիակներն կը շարժին ձեռքերուս մէջ թեթե
Ծփանքին հետ կերթայ նաւակըս դէպ՝ յառաջ
Նեղուցին սրտին մէջ ծառերով բոլորուած
Շփուելով պաղ շունչին հովերուն փափկաթե:

Յողներ եմ. նաւակըս կը կապեմ ծովեզրին,
Դուրս կոստնում ցամաքին մամուսպատ ճամբէն վեր
Հայրենի տան ձայներն ուր երբէք չեն լսուեր,
Դիմաւորս է միայն անտառի սև մայրին:

Յողներ եմ, կը մտնեմ անակիւս մէջ լքուած.
Մութ է հոն, մենութիւնն աւելի սեւցուցեր.
Դիչեր է, ցերեկուան բայց ճամբան կերթամ դեռ
Ծովէն դուրս բայց ընդմիջտ երազէ դէպ երազ:

1910

ՄԵՐ ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ

Ազատութիւն, կուգաս լսին արդարութեան խոյրը որս
զրոյսի
Հեռաւորի ու դարեւով բաժնուածի մ'հոգեւոր յազումն
Այժմեւոր մեջ ուրիշ անբողջ գերութեան զարկերը
դառնութիւնն յորդեցին.

Ուր կնիքներ դրոշմուեր վսարանդի խորհուրդներու
քիւրաւոր

Հինս վստուած երջանկութեան շող ցոյցերով
Ողբի արցունքն հրճուանքի մը փոխուած անգուսպ
արցունքին.

Միայնութիւնն սպրեղէ վերջ սիրտը լեցուն կարօսներով
Ըսին կուգաս հին բնակարդ, ծնած տեղի քո թրնիկ.
Ըսին կուգաս յոյս բերելու կաշմաւոր զաւակներու
սարսափս

Որով քեզի համար ինկան շրթներուն սակ բաններուն
Պարսկէն ունեւ մասն իրենց քարն սարիքին [որդեցիր
Կաշմաւորեցան. ու կը մնան խաւարներու սեւ մթութեանը
Ու անցածս հոն սակաւին կը հառաչեն
Ապագայի մեծութեան, երազներովը գաղտնեան
Սնուցած միշտ իրենց կեանքը, բայց անընդհատ.
Ըսին կուգաս դուն բերելու քեզ մօտ դարձեալ
Օտարութեան ծոցը նետուած սիրելիների քիւրաւոր,
Չորս հովերու հոսանքներուն մեջը մոլոր
Սկսած կեանք մը որ նպաստի յունի առջեւ իր իշխող
Յոյսի դազող միայն՝ անկեմն ալ
Տուն բերելու շրջապատին մեջ անհոյսէ ընկան.
Բայց կը մնաս դու սակաւին, շրթների առջի պիտի են
սեղներ

Մարմինը անբողջ հոն կը ծծուի, միշտ կը փառնի անգորով
Կեղծ կոչումն հրաւիրուած հայրենիքն է այս անգամ ալ
յուսակաւ

Ու կը դառնայ քո գաղտնաբեր երգելի.
Հոն մնացիր ազատութիւն ու ստուսկ սակաւին,
Այն արիւնք որ մանկութեանը երակներն եր լեցուեր
Այ չ'ունի վերջ որովհետեւ անհունութեան աղբիւրն միշտ
կը թղխի:

ՄՈՒՐԱՅԿԱՆՆԵՐԸ

Յանր ֆայեր, յանր ֆայեր, սաղասակին վրայ ձիւնէ
Հետերնին մեղկ սառած յոյսեր կը ֆաշշեն մոլեգնաբար,
Ու ցուրտ հովը որ փողոցին երկայնքին ի վեր կը պտուսփի,
Այդ դժուարին կեանքի կռույն ծաղրակէ մըն է
Թշուառն զաւեյ չը գիտեր երբեք. չը գիտեր զքաւ:

Մոռնուցիին մեջ փակած անոնք խնդրակնին կերպն
Որ դռներու կը կորսնուի յաճախ ետին,
Անկարելիւր նայումս մըր սակ մերժումս՝ չը գոհացումս
Կը փնտռեն հոս շարունակ զքոռքիւնը բարեխիտին
Չոր հացի մըր շերտը միայն չը մեռնէրու հաւար ֆաղկէ:

Իրենց անոյժ խորը արտին յոյսը սեր մ'է մոռցումս անկիւր.
Յոյսը մեռած նզովիին սակ բախտին ձկնումս.
Իդար՝ աշխարհ չիւղործումս երազներու,
Ուր կը թաղուի իրենց միտքը միշտ անյագուրդ.
Անոր հաւար իրենց աշխարհ կը մնան քաց:

Ու ցուրտին մեջ կը ֆաշշուին պաղ շունչերնին կը կտրի սառ
Անոնց մեջը բոց չէ փառեր հրճումսնի,
Աշխարհին իրենց կեանքի հաճոյքը գրումս
Տրտնուցներնին իրենց շրթունքն է անբաւաւստ
Հոս միշտ կապրին չիւղած կեանքը մուռացիակի:

ԲԼՈՒՐԻՆ ԻՐԻԿՈՒՆԸ

Իրիկուն է բշուրին սակն դաշարիսով ժապաւնումս [փուն
Մայրիկներու քիփիկներու անհասնաչափ պասկերներովն գեղեր-
Դաշի հովերը դադրեցան իրենց երգերը սուգեղ,
Ու յաջորդումս գեփիւնի մըր հծծիւններուն մեջ կ'որորէ
Առնոյթի արտն իր վարսերը խիտ ու հոծ,
Որոնք դերբուկ գեփիկներու մերկութիւնը կը գոցեն.
Իրիկուն է յոյսի, ցոյթի երանգներու հրաժեշտը կ'աւարտի
Մայրամուտի նշոյլն անբոց արեւմուտքի հորիզոնն երբ կը
բողուն
Դորշ կասարներն խորիսական, լուռ պասկեղներն լեռներուն:
Հանասարս մթութեան մըր պարփակումսն
Սեւ ժայռերը սեւ ուռումպան կը դառնան,
Ու խորշերն անդունդ սեւ անձաւները իրենց.
Իրիկուն է, բշուրին կողմ ալ կը ծծէ տրտում ոգին
Որ կը թորի թուի գիշերին դառնութենէն
Անդունկայ, անասող փակումս երկինքին սակ.
Ծիլ ու ծաղիկ, բույս ու սերտ անուրջներու ծոցն կը թագլին:

ԱՇՆԱՆ ԻՐԻԿՈՒՆ

Անուան խնձորը հեշտայի
Թռում

Հովը կը փչէ շարունակ,
Մայրամուտը եղերեղն է հիւանդ բնութեան
Որ շերկութեան մեջ կը դողայ
Թախծոս նայումսներ
Նետեղով ինձի:

Հեռուն, հեռուն դեպի լեռներն

Ու յորս դիս

Հովն կը շէկ տեսնուիս:

Իր սուշունը ցուրտ յանկերգին, յորձանքներու պէս ծախածուն
Կը հարուածե, կը պտուսի ծառերուն մէջ մահաբոյր,

Եւ յարմար անտառին

Ժպիսը դիտարկած:

Ամբաստան խնամիր հեշտայի

Թռաւ,

Հովն կը շէկ գայրացիս:

Ուսեր կիցնան մեծաշունչ բողբոջ բուններն շայնուղեշ
Մայրամուտը շուրջ քաղաքին եւ քաղաքէն սիրտին

Որ կը փակուի

Թախածոս անտառներ

Նեւեղով ինծի:

ՎԵՐՋԱԼՈՅՍ

Որչափ անուշ է երկինքը մութ՝ կապոյտ

Մայրամուտի ստուերներով չափաւոր:

Սահին ամպերն կ'անցնին արագ շուտափոյթ:

Վարդացայտուն հորիզոնին զուգընթաց

Կը տեսնեմ ես ցից ծառերու ետեւէն

Երկայն շերտեր կարմիրներով եզերուած:

Արեւն ժողուէր այլեւս շողերն սլացիկ,

Կանցնի մարիլ նայուածքով մը սիրարժարծ

Ու վերջապէս կը ժպտի հանդարտիկ:

Այս պատկերները գեղեցիկ, հմայքով
Պահ մը կ'առնեն զիս կը տանին ինքնուրոյն
Երազներու աշխարհին մէջ անխռով:

1905

ՎԱՂԱՄԵՌ Մ. ՄԵՄԱՐԵՆՅՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Կը կանգնեմ տապանիդ առջեւը զլիւկոր,
Սիրտըս է ծածկուեր վշտի սեռ ու խոնաւ
Ամպերով, մարմինս կը դողդղայ բոլոր:

Մանկութեան օրերու մոռցուած ընկեր մ'եմ,
Մոռցուած միշտ՝ առյաւէտ.
Հեռաւոր անցեալէն հոս քովդ եկեր եմ,

Տիեզերքի մոզական չը չափուած ճամբուն մէջ
Հանդիպուած հին կեանքին երազը մտքիս մէջ
Աշխատիլ անհունին մեծ դուռը բանալու:

Ձը բացուիր, անհունը, բայց կ'երազեմ կ'երազեմ
Անցեալը, պատրանքի անցեալը,
Սուտ կեանքը հոգւոյս մէջ անգամ մ'ալ կը կնքեմ:

Քովէտ կը դառնամ շուտ, վշտովդ յափրացեր
Ու զքեզ պահելու համար միշտ մտքիս մէջ
Լռամած տապանէդ ափ մը հող կ'առնեմ վեր:

908

ԿԻՍ-ՀԱՆԴԻՊՈՒՄ

Մայրերն երու զովացուցիչ ստուերներուն տակ մթին,
Լեռան վայրի բուրումնաւէտ խոտերուն մէջ ալլաղան
Թեւերն ի սիւրբ լեւակներու փունջ մը դրած անուշիկն
Քնոյ հանդարտ կերպարանքովն մէկէն ի մէկ ճանչցայ զայն:

Ընկերական հանդիպումի տարիները առաջին
Յիշեցուցին ինծի պարտք մը հանդէպ իրեն յարգանքի,
Է՛անուանս տառերն ցանկապատէն նետեցի հոն իր առջին
Ուղեկով որ մեր հին սէրը մոռացումի չը յանգի:

Ոսկեգունդը վեհ արեւին կը խուսափէր յամրաբար
Տկար շողեր ցանցնելով մայրիներուն տակ մթին,
Երբ անի դեռ մորփէսի լուռ ծոցին մէջ կը խոկար,
Հեռանայի ես ժեռանուտ զառիթափէն մարմանդին:

1906

ՀԻՒԱՆԴԻ ԵՐԳԸ

Տերեւիկ

Թոշնած տերեւը անտառին ալլաղունած կերեւիս
Սրտիդ արիւն մըն է կաթեր մահուընէ,
Չկայ դոյնը դալարանքիդ, աղօտացած կերեւիս
Կծու փչող հովը առեր տարեր է:

Կմախք մըն ես դարձեր ամբողջ յոյսն անհետեր ցոլանքիդ
Ճրագին պէս ճարպը հատած չիլամերձ,

Կեանքիդ յոյսին ամուռան հետ փայլը մարեր ցոլանքիդ,
Քիչ առենէն պիտի իյնաս շնչահեղձ:

Քու պատկերովդ դալկահար զիս ալ կընես յուսահատ
Նայուած քներէդ աչքերս աղօտ կը լեցուին,
Պիտի անցնիս ոստէդ խլուած. զիս թողելով յուսահատ
Բայց դուն տերեւ անբախտ մը չես բնաւին:

Ահա վերջին հովը կուգայ պիտի առնէ քեզ տանի.
Բայց դու նորէն Մայիսին հոս կը դառնաս,
Երբ հով մ'ալ զիս քիչ վերջ խլէ ու տանի
Պիտե՛ս թէ ես չ'ունիմ այլեւս վերադարձ:

1906

ԾԻԾԱՌԻՆ

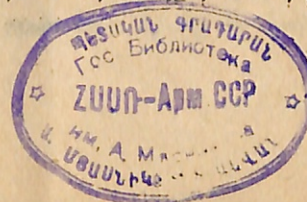
Հիծուած ծաղկունի կը քաշալիս ծոցը հովիկն,
Ուրախ ծիծառ.

Բնութիւնն է սուգի պատկեր

Տերեւներ հեշտ անստուան զի պանդխտանքի բիրտ անհասար
Բոլորն գեցին եւ քափքիներ:

Կաղամախոյն յոխորտ հասակն ուտեռուն հոյիք օրօրուն
Աշնան սարսուռը կը ծծեն. [վերուն
Փարքուած իր շրջափակ անփայլ զայրոյթին սակ սուր հո-
ճուրտ կնակներ անապառեն:

Գնա ծիծառ, հոս մի կեւար թոյլիկ ու քու գեղեցիկ
Այ ջրպիտ ունենաս դու
Միջափայր մը անստուան նուրբ երակներով խաւարիկ
Եւ ոչ արեւ մը կենասու:

434-84

Թռչի՛. բայց սին անկունն ծիծառ
Հետքդ ինձուկ յիշասակ մ'առ [փառ
Որ երբ դառնաս դարձեալ զարնան սջս հովիտները խանդա-
Գունե դու զիս մնաքերես:

1906

ՅՈՒՍԱԶՐԿՈՒՄ

Կանցնիմ հոն ամէն օր կողքին վրայ բլուրին,
Ոչ ընկեր ունիմ հետս, և ոչ ալ կարեկիր,
Որ կրնար ինձ փոխ տալ բերկրանքէն պահ մը իր
Ու մեղմուէր տաղտուկը մենութեանս դժուարին:

Կանցնիմ հոն, մենաւոր, այեացը գետակին
Պշտումի նայուածքներ կը նետուին աչքերէս,
Հառաչներ խառնելու սիրտերնուն մէջ բեհեղ
Իբր թէ ցաւերու ամոքիչ մ'ըլլային:

Խելագիր կըլլամ մերթ, սեղմ փարած գետակին
Կերազեմ, կը տենչամ լաստի մը մենաւոր,
Ջուրերուն յանձնուիլ գերդ չիւղի մը բեկոր
Թոյլ տալ որ յուլօրէն զիս առնեն ու տանին:

Անոնք զիս իրենց հետ պիտ տանին օրերով,
Ուղեկից անձանք երկիրներ չատ հեռու
Իրենց մեծ մայրերուն արհաւրոտ ծովերու,
Կոնէ հոն ցաւերէ պիտ ըլլամ ապահով:

1905

ԼՔՈՒԱԾ ՍԷՐ

ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ՅԻՇԱՏԱԿՆԵՐԷ

Գնա, գնա տարիներուն հետը լուռ
Միտքդ փակուած դադաղ մ'է,
Կարծես վաղուան մտածումին մէջն ամուր
Հինն է հոն միշտ քնացած:

Միտքդ փակուած դադաղ մըն է խորհուրդներուն մէջ
Որ վաղուան միշտ կոչն ունի, [տենջին
Երէկն այրած գիրք մ'է միայն հոն չնչին
Մահուան պատկեր փանաքի:

Աչքերդ գոց, չրթունքդ սեղմ. գնա, գնա
Սիրտդ կուռքի մեհեան մ'է,
Հոն երբեմնի զգացումներն ոսկեզօծ,
Կեղծիքներ են եղեր սոսկ, ես չը գիտցայ:

ՅՈՒՐՏԻՆ ՏԱԿ

Անգղուպ հովը փչեց շունչը ցրտասարսուռ մահազին
Չոր կմախքին բարախներուն սպիտահեր պուրակին,
Ուրկէ ձիւնի վէտ յորձանք մը կը խոյանայ դէպի վեր
Մռայլ օդին տարտղնելով իր մագերուն սառ թերի:

Կը դադրի սուր կռիւնը ագռաւներու կտուցին
Որք սիրտս պահ մը բնութեան նոր յոյսերով լեցուցին,
Թռչնոց ճիւղին ալ մարեցաւ վանդակին տակ երկաթէ
Լուսամուտին որուն դուրսէն խոնաւ ձիւնը կը կաթէ:

Մեռնող օրուան մութ ստուերներն հետզհետէ կը հասնին
Սքողելու ծոցերնուն տակ լոյսի ցոլքերը վերջին ,
Ու փողոցի սալարկներէն անցնող անցորդն հազիւ հազ
կ'որոշուի մերթ կանթեղներուն տմոյն լոյսէն աղօտած :

Զերմոցներու բոց կրակին ճարճատիւններն կը բաւեն
Մեղմել հարուստն ձմեռուան այս զարհուրելի մոլուցքէն ,
Մեղք աղքատին որուն երբէք բախտը գութի չը չարժիր
Ու զառանցանք միայն կըլլան իր յոյսերը սին , պատիր :

1907

ՏԵՍԻԼ

Կը քալեմ , կը քալեմ

Սպաննուածները դաշտերուն մէջ կը մնան գերեզմանին
չը բացուած

Գիշերը չը կրնար անոնք աչքերէս հեռու թողուլ ,
Որովհետեւ լուսինը վերէն կանցնի իրենց մօմէ գէմքերը
լուսաւորելով

Ու մարմինները անկենդան , տանջուած .

Կը վախնամ ու կը քալեմ այդ անաւոր պատկերներուն
առջեւէն ,

Աչքերս ուրիշ կողմ դարձուցած ու մատներովըս պինտ
գոցած

Ուրուականներն անոնց մօտս են , ու հոյրիոյ զիս կը հա-
լածեն .

Իրենց մարած նայուածքները վրէժխնդիր նայուածքնե-
րու նման խոժոռ ,

Առջեւս կը ցցուին մերթ ընդ մերթ :

Սարսափած կը քալեմ ,
Մնդին անզգայ սուրը որ ցերեկն ամբողջ
Մնոնց մարմիններն կը բզրքաւոր ու արիւնները ծծէր
Իր պատեանին մէջ հանդարտ , ու անզգայ մարդը
Որ այդ սուրն էր գործածեր
Իր մահիճին մէջ հանդարտ կը քնանան երկուքն ալ
Իրարու չափ անփոյթ , անխուլ .
Ու անոնց աչքերուն առջև հիմա՝ փոխան դիակներուն
Վաղուան ցանկութեան ուրուականները կը ցցուին
Հմայքներու պէս , որովհետեւ զգացում չունին
Յանկութիւնը իրենց անբան գաղաններու ցանկութիւնն է
Ու իրենց երազը դիւական խնձոյքներու սեւ երազը ,
Կը քալեմ կը քալեմ ընկճուած , սպաննուածներուն չառ
մօտէն

Միշտ նկրտելով իրենցմէ խուսափիլ , [մէջէն ,
Բայց անոնք ալ աւելի կը մօտենան ինձ . խոր լութեան մը
Ու կը լսեմ բողոքի ձայնը իրենց , որոտներու խուլ ձայ-
նին պէս

Ամէնքն ալ ինծի ուղղուած , ամէնքն ալ սրտիս ,
Որովհետեւ կը դողդղամ ու կը պարտուիմ , [կսկիծէն
Ու սրտիս պարտութիւնը անասնական իրողութիւններու
Վաղուան դիւական նոր կիրքերուն գաղափարը պիտ
դիւրացնէ

Ու ջիղերուս անուժութիւնը անոնց աղտոտ գործնակա-
նացումը :

Կը քալեմ .

Որովհետեւ՝ եսն ալ գոր յաճախ ծաղրելու չեմ ամչցեր
Զիս ճգմեր է կապանքներուն տակ ամուր
Ես ալ այլեւս անասնական մ'եմ եղեր .
Անոնց մօմէ գէմքերը առջիս , ու բողոքները սրտիս
Պարտուած՝ ամենէն մեծ մեղաւորին պէս կը քալեմ . . .

*
* *

Աւրւած արտերուն ու պարտեզներուն մէջէն կանցնիմ
Ու սուգի տուններուն մէջ կը դիտեմ չը սրբուած ար-
ցունքները

Առանց սրբել կրնալու .

Չը լեցուած պակամները, առանց լեցնել կրնալու .

Անոնց պատկերները և այդ իրողութիւնները սրտիս մէջ

Ցաւի մեծ վէրք մը կը թողուն ,

Ու մտքիս մէջ այդ խորունկ վէրքին խորհուրդը կայ

Կը թափառիմ գետերու ափերն ի վար

Անոնց հոսանքին հետ շատ մը դիակներ անցեր են :

Ալիքէ անհանգարտ ծփուն դադաղներու մէջ պառկած

Դէպ անծանօթ գերեզմանները իրենց , որոնց

Յուշարկաւորները՝ ոճրագործին հայհուհներն են եղեր :

Կանցնիմ չուարած ծովն ի վար ,

Դիտելու համար ժայռէ ժայռ , ալիքէ ալիք ոստոստող

թռչունները գիշատիչ

Որոնց կտուցները նահատակներու արիւնովը տակաւին

սե կը մնան .

Դիտել կուգեմ , դիտել ծովուն խորչն ալ նշխարներու

քշուած ճամբան

Բայց չեմ կրնար , ու անըջային տարտամ ստուերներու

մէջէն

Բաց ծովուն վրայ

Առջիս , ծփուն ու սեւապատ խաչեր կօրօրուն

Իբրեւ անոնց գերեզման :

* *

Տակաւին չը կերտուած անոնց յիշատակարաններուն առ .

ջեւէն անցայ

Ուսն ի խուռն տապանաքարեր , գերեզմաններ .

Ու գերեզմանը՝ ծաղիկներու մէջէն վեր կանգնող սուղ

քարերով

Ու նուրբ քանդակներով ճոխացած

Գերեզմանը միայն սե խաչով մը ու ափ մը ծաղիկով
Գերեզմանը՝ տակաւին լքուած , ուր ծաղիկ մ'ալ չկար
Ինծի պատմեցին նիւթական մեծ անհաւասարութիւնը
փակուած անցեալին ,

Եւ կեանքին անվերջ դժգոհութիւնները , որ անոր հետ
էին քալեր

Գերեզմանները կը պատմէին միայն ,

Յաւիտենապէս պահած զանոնք իրենց չը տրոփող ան-

շարժ մեռելային ծոցին մէջ ,

Աւելի մօտեցայ անոնց ու այդ յիշատակներու ճակտին

վրայ

Տակաւին չը գրուած շատ մը յոյսեր կարդացի .

Յոյսեր որ անգամ մ'ալ չը պիտի գրուէին , քանզի վեր-

ջացեր էին հոտ ,

Որոնց թիւը զիրենք գրողներուն կեանքի օրերուն չափ էր .

Ու այդ յոյսի հատորներուն մէջ դիտեցի ուրիշ մեծ մէկ

յոյս մը

Մէկ յոյս մը ամենուն վրայ , որով ամէնը հաւասար էին

հոտ ,

Մէկ յոյս մը , տառապանքի կնճիռներուն տակէն փա-

խածներէն , անոնց

Որոնք հիմա օտարութեան սեւը կը ծծեն

վաղը յաւիտենապէս անկէ ծծուելու համար .

Եւ ա՛յն մէկ յոյսը , որով բաժանումի տպաւորութիւնն-

րուն տակ ընկճուած իրենց քայլերը զօրացուցեր էին

Դէպի օտար հորիզոնները

Միակ դժբախտ յոյսը վերադառնալու ,

Ու մեռելներուն հետ թաղուած այդ ընդհանրական յոյ-

սին մտածումը

Աչքերովըս դիտուող՝ սուղ քարերով և կամ սոսկ հողա-

կոյտներէ կազմուած գերեզմաններուն տարբերու-

թիւնները հաւասարեցուց :

ՀՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆ

Ձեկար երբեք ակօսելու անգամ մը գեր
 Զգացումս այս գեշիներն անմշակ,
 Անխնամ հողը, մեծցած սիրտերն չ'անցան միտքի,
 Անեկն ըրիւր քեզի մերժուած, անյիշատակ:

Թող տուր որ սեւ կեղծիքն շարժին միայն
 Բրիչները բարձրացնէ, խաբող ու նեղ,
 Անոնց վրայ ու դաւերն ճակատի քանակ
 Անցնաւ քան զս'երը հոն մեկ միջոց հնձնէ:

Մայր մը արդէն մեկ հոն ունի մայր մ'անմիտաց
 Հին դարաւոր եղեռներն վրան տեղին,
 Իր ծնածն ալ իրեն կուտայ դժնէ հարուած
 Գերուած կեղծիք դաւաճանէն ալ անհարմին:

Թող պիտի տեսնուի որ արիւն ու վերք տուէ վրան
 Վաղն ալ, վաղն ալ ըստիմանիքն տեղ բաղձալի,
 Մոխիրներուն առջեւ շացող սուգի ալ մայրն
 Ու արտաւանքն յաւերժութեան մեջը վազէ:

Եկո՛ւր, եկո՛ւր, դուրս լուսնի քաղաքացի
 Դեպի կեանքերն անկերպարան, ու փռէ դուն
 Կայծն անոնց մէջ կայծն հրեղին անհրաժեշտ
 Լոյսը փայտիմն ռահայարդար կոչման ճակատն
 Ծննդաւորքն. ճննարարքն:

ՆՄԱՆՈՒԹԻՒՆ

Կապոյց գեշին մէջ երիզներ կը ծնին
 Ճերմակ երիզներ քոյրուն դողդողուն
 Կոծուող ջուրին ծորակները շառաչումին:

Յորդ երիզներ, սեւ ժայռերու շարիւղիկն
 Դուրս կը փախչին սուր ծածանումով
 Արուեստական նուրբ գեղանիւս գերդ ժապաւեն:

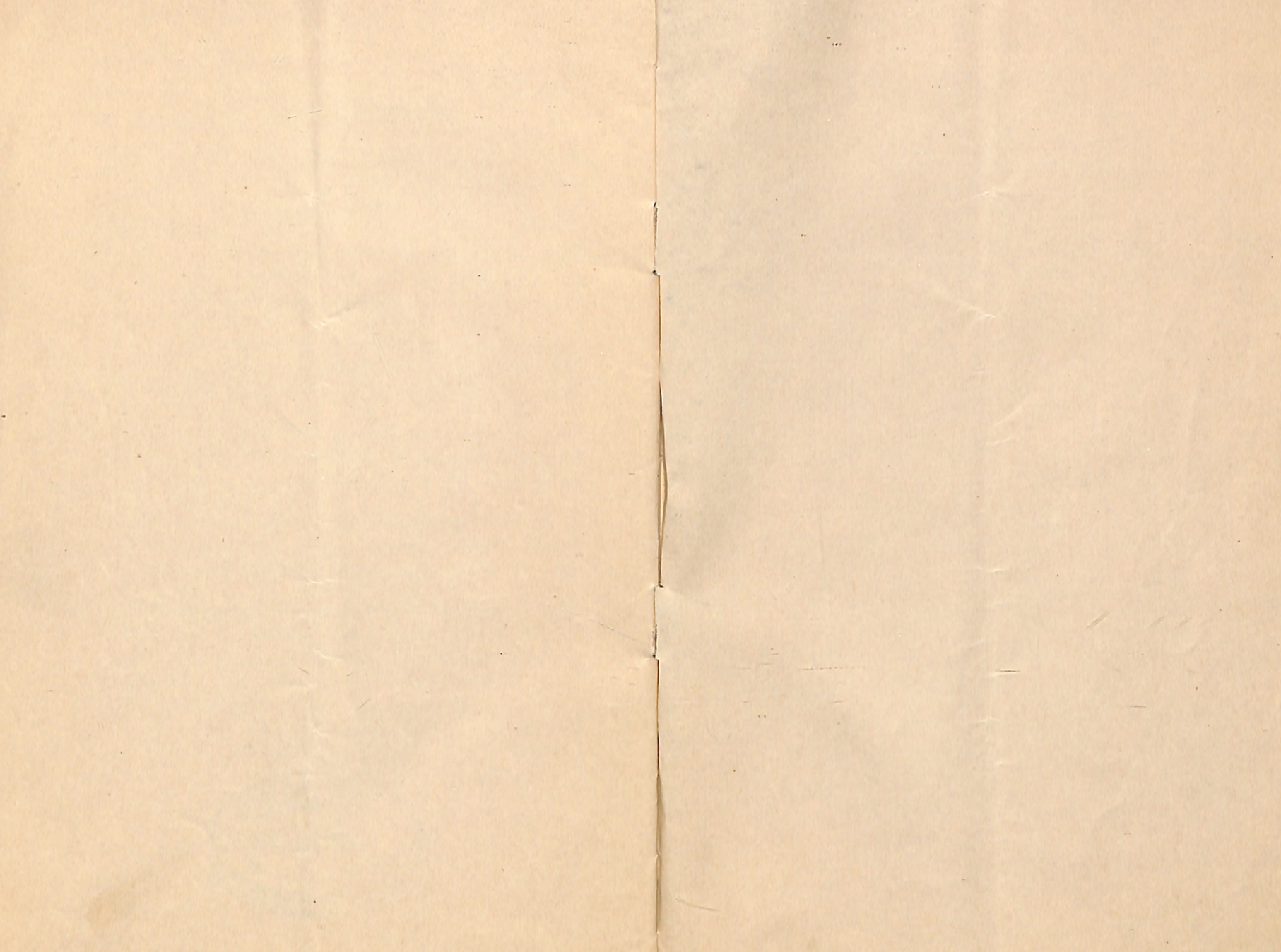
Յորդուած փրփուրք, արկուած արցունք
 Կոծուող ջուրին ծորակները շառաչումին
 Զորս կը սակի յորձակէն ուժգին ուղունք ուղունք:

Իմ ալ սիրս մի ջուրի խորշ է մշտնապէս
 Խռովումին մէջ յոյսեր կը բեկին
 Խորշն արցունքի խորշն ցաւերն յորդ մշտնապէս:

Ու կոծումն չի փրփուրներ կը ծնին
 Ցաւերն սակէն, ցաւերն սակէն
 Մեղք ու անուշ յիշատակն են անոնք հիմին:

Ճերմակ փրփուրք գերդ ժապաւեն ու դողդողուն
 Բայց խեղ յորձակներ զանոնք խելով
 Դարձեալ միմեկն ու անայի գիւ կը քողուն:

hup

6543

2013

2

